

Rekreasyon Terapisinin Entelektüel Yapısı: Tematik Kümeler, Eş-Atıf ve Bibliyografik Eşleşme Analizi (2007-2025)

Sacide TÜFEKÇİ¹, Şakir TÜFEKÇİ², Yalın AYGÜN²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye

²İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Malatya, Türkiye

DOI: 10.70736/spjses.316

Derleme/Review

Gönderi Tarihi/ Received:
22.09.2025

Kabul Tarihi/ Accepted:
21.11.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
31.12.2025

Özet

Rekreasyon terapisi alanında yayın hacmi hızla artmasına karşın literatürün tematik ve entelektüel örgüsü bütüncül biçimde haritalanmamıştır. Bu çalışma, 2007-2025 döneminde rekreasyon terapisi literatürünün evrimini Web of Science Core Collection verilerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamıştır. 2007 yılı, alan yazınında düzenli indekslemenin ve tematik çeşitlenmenin belirginleştiği başlangıç yılı olarak seçilmiştir; Eylül 2025 ise veri çekim tarihini temsil eden doğal bitiş noktasıdır. Topic alanında rekreasyon terapisi terimleriyle taranan ve makale türü ile İngilizce dili filtreleri uygulanan kayıtlar dışa aktarılmış; Eylül 2025 itibarıyla 498 yayın nihai örnekleme dâhil edilmiştir. Veriler VOSviewer yazılımında anahtar kelime eş-oluşumu, kaynak (dergi) eş-atfı, doküman bibliyografik eşleşmesi ve yazar, kurum, ülke ortak yazarlık ağları analiz edilmiştir. Bulgular, yıllık üretimde 2010 sonrası belirgin bir artış ve 2024'te tepe değer göstermiştir. Anahtar kelime ağında iyi oluş (well-being), değerlendirme (assessment) ve uyarlanabilir sporlar (adaptive sports) çekirdek kavramlarla güçlü bağlar sergilemiştir. Kaynak eş-atfında Therapeutic Recreation Journal merkezî bir konum alırken klinik tıp, meslekler arası eğitim, rehabilitasyon psikolojisi ve boş zaman/spor literatürleriyle çok kollu köprüler oluşmuştur. Ortak yazarlık ağları birkaç çekirdek grup etrafında ılımlı merkezileşme, ülkeler düzeyinde ise sınırlı ve çoğunlukla ikili iş birliği örüntüsü göstermiştir. Sonuç olarak, rekreasyon terapisi alanı kanıta dayalı değerlendirme ve uygulama eksenlerinde olgunlaşma sürecindedir. Bu çalışma, literatürün tematik yapısını, iş birliği ağlarını ve entelektüel yönelimlerini görünür kılarak, gelecekteki çok merkezli araştırmalar ve açık bilim uygulamaları için veri temelli bir yol haritası sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bibliyografik eşleşme, bibliyometrik analiz, entelektüel yapı, eş-atıf, rekreasyon terapisi

The Intellectual Structure of Recreational Therapy: Thematic Clusters, Co-Citation, and Bibliographic Coupling Analysis (2007-2025)

Abstract

Despite the rapid increase in the volume of publications in the field of recreational therapy, the thematic and intellectual structure of the literature has not been comprehensively mapped. This study aims to examine the evolution of the recreational therapy literature between 2007 and 2025 using a bibliometric approach based on Web of Science Core Collection data. Records searched using the terms “recreational therapy” in the topic field and filtered by article type and English language were exported; 498 publications were included in the final sample as of September 2025. The data were analysed in VOSviewer software for keyword co-occurrence, source (journal) co-citation, document bibliographic matching, and author, institution, and country co-authorship networks. The findings showed a marked increase in annual production after 2010, peaking in 2024. In the keyword network, well-being, assessment, and adaptive sports showed strong links with core concepts. In source co-citation, the Therapeutic Recreation Journal occupied a central position, forming multi-pronged bridges with clinical medicine, interprofessional education, rehabilitation psychology, and leisure/sports literature. Co-authorship networks showed moderate centralisation around a few core groups, while at the country level, they exhibited limited and mostly bilateral collaboration patterns. Consequently, this field is maturing in terms of evidence-based assessment and implementation; the findings provide a data-driven roadmap for standard output sets, multicentre multinational studies, and open science practices.

Keywords: Bibliographic coupling, bibliometric analysis, intellectual structure, co-citation, recreational therapy

GİRİŞ

Terapötik rekreasyon, bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal iyilik hâllerini desteklemek amacıyla tasarlanmış yapılandırılmış rekreasyonel aktiviteleri ifade eder. Bu yaklaşım, kişisel bağımsızlığı ve işlevselliği artırmaya yönelik olarak yaratıcı sanatlar, dans, spor ve macera programları gibi çeşitli etkinlikleri kapsamaktadır (Jagannathan vd., 2021). Tarihsel olarak terapötik rekreasyon, 20. yüzyılın ortalarından itibaren özellikle rehabilitasyon ve psikososyal iyileşme alanlarında sistematik bir uygulama biçimi olarak gelişmiş; bireylerin yalnızca tedaviye değil, bütüncül iyi oluşa yönelik ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede, terapötik rekreasyon, tıp ve psikoloji temelli yaklaşımların ötesine geçerek katılım, öz yeterlik ve yaşam doyumu kavramlarını merkezine alan çok disiplinli bir müdahale modeli sunar (Çakırlar & Yaman, 2022). Bu nedenle spor, yalnızca bedensel sağlığı geliştiren bir etkinlik değil; aynı zamanda bireylerin ruhsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen önemli bir rekreasyon terapisi bileşeni olarak öne çıkmaktadır (Küçük, 2018). Sporun rehabilitatif potansiyeli özellikle dezavantajlı grupların psikososyal iyileşme süreçlerinde etkili bir araç olarak kabul edilmekte; bilişsel becerileri güçlendirme, sosyal etkileşimi artırma ve psikolojik dayanıklılığı destekleme açısından kritik katkılar sağlamaktadır (Williams vd., 2002; Eather vd., 2023; Martín-Rodríguez vd., 2024). Nitekim sistematik derleme bulguları da spor temelli müdahalelerin depresif belirtileri azalttığı, sosyal işlevselliği geliştirdiği ve öz yeterlik düzeylerini yükselttiğini ortaya koymaktadır (Eather vd., 2023; Stubbs vd., 2024).

Literatürde sporun yalnızca fiziksel faydaları değil, aynı zamanda zihinsel sağlık ve sosyal refah üzerindeki olumlu etkileri de geniş biçimde belgelenmiştir. Özellikle ergenlerde düzenli fiziksel aktivite depresyon ve anksiyeteyi azaltmakta, özsaygıyı ve sosyal aidiyet duygusunu artırmaktadır (Dupont, 2024). Benzer şekilde yapılan bir çalışmada, şizofreni hastaları için tasarlanan spor temelli programlar, özgüveni ve beden farkındalığını geliştirerek depresif belirtilerin hafiflemesine katkıda bulunmuştur (Garino vd., 2015). Bu bulgular, sporun farmakolojik olmayan bir müdahale olarak ruh sağlığı alanında önemli bir tamamlayıcı potansiyele sahip olduğunu göstermektedir (Fox, 1999; Samsudin vd., 2024). Nitekim üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar da düzenli egzersizin akademik stres, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sorunları hafifletmede etkili olduğunu ortaya koymuştur (Ahsan & Abualait, 2025). Dolayısıyla, fiziksel aktivitenin zihinsel sağlığı iyileştirmede birincil bir araç olarak kullanılması, yaşam doyumu ve genel iyilik hâli üzerinde kayda değer iyileşmeler yaratmaktadır (Danielsen vd., 2023; Laurier vd., 2024).

Terapötik rekreasyon bağlamında sporun kullanımı, yalnızca semptomların hafifletilmesine değil, aynı zamanda bireylerin uzun vadeli yaşam kalitesinin artırılmasına da hizmet etmektedir. Rekabetçi ya da rekreasyonel spor katılımı; özgüveni geliştirme, stresle başa çıkma becerilerini güçlendirme ve sosyal uyumu kolaylaştırma gibi çok yönlü faydalar sağlamaktadır (Konstantinou vd., 2025; Fu vd., 2025). Bu doğrultuda sporun terapötik rekreasyondaki merkezi rolü, bireylerin bilişsel, duygusal ve motor becerilerini geliştirilmesiyle daha da belirginleşmektedir. Özellikle ergenlerde düzenli spor katılımı, depresyon ve anksiyeteyi önleyici bir faktör olarak görülmekte, gençlerin psikolojik dayanıklılıklarını artırarak ruhsal sağlıklarını desteklemektedir (Hu vd., 2023). Böylece spor, yalnızca fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda zihinsel ve sosyal refahı da destekleyerek

terapötik rekreasyon programlarının etkinliğini artıran temel taşlardan biri hâline gelmektedir (Eather vd., 2023; Zhang vd., 2024).

Rekreasyon terapisi alanındaki bilimsel üretim son yıllarda artış göstermesine rağmen, literatürün tematik ve entelektüel örgüsü ile iş birliği yapısı bütüncül bir biçimde sistematik olarak incelenmemiştir. Alanın farklı disiplinlerle (klinik tıp, rehabilitasyon psikolojisi, spor bilimleri, eğitim) kesişen doğası göz önüne alındığında, bilgi birikiminin hangi temalar etrafında yoğunlaştığını ve araştırmacı ağlarının nasıl şekillendiğini ortaya koymak, alanın kurumsallaşması ve politika geliştirme süreçleri açısından kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda çalışma, rekreasyon terapisi literatürünün mevcut durumunu veri temelli biçimde görünür kılarak hem akademik üretkenliğin yönelimlerini hem de gelecekteki araştırmalar için öncelikli alanları belirlemeye katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, rekreasyon terapisi literatürünün 2007 ve 2025 (Eylül) dönemindeki evrimini Web of Science verilerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşımla haritalamaktır. Bu doğrultuda, Web of Science Core Collection Topic alanında rekreasyon terapisi ve terapötik rekreasyon (recreational therapy or therapeutic) terimleriyle elde edilen, makale türü ve İngilizce dili filtreleri uygulanmış yayınlar üzerinden; anahtar kelime eş-oluşumu, kaynak (dergi) eş-atfı, doküman bibliyografik eşleşmesi ve ortak yazarlık ağları analiz edilmiştir. Böylece çalışma, rekreasyon terapisi alanının yakın dönemdeki yayın eğilimleri, tematik kümeleri, çekirdek dergileri, yayınları ve iş birliği ağlarını bütüncül bir çerçevede sunarak, gelecekteki araştırmalara veri temelli bir yol haritası sağlamayı ve mevcut bilgi boşluklarını görünür kılmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, rekreasyon terapisi alanındaki bilimsel üretimi, etkiyi ve işbirliği örüntülerini nicel göstergelerle ortaya koymayı amaçlayan tanımlayıcı bir bibliyometrik analiz uygulanmıştır. Bibliyometri; yayınların ve atıfların ölçülmesi yoluyla alanın yapısını, evrimini ve bilgi ağlarını haritalamaya imkân veren yerleşik bir yöntemdir (Zupic & Čater, 2015; Donthu vd., 2021). Bu yaklaşım, alan temaların ortaya çıkarılmasında ve iş birliği ağlarının görselleştirilmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu analiz yöntemi; makale, kitap, konferans bildirisi gibi bilimsel yayınların sayısal verilerini kullanarak hangi konuların daha çok çalışıldığını, hangi yazarların en fazla katkı sağladığını ve hangi dergilerin en etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Van Nunen vd., 2018). Ağ yapısının değerlendirilmesinde yoğunluk (density), derece merkezliyeti (degree centrality) ve toplam bağlantı gücü (total link strength; TLS) göstergeleri dikkate alınmıştır. Bu ölçütler, düğümler arasındaki bağlantı düzeyi ile ağı merkezilik derecesini nicel olarak değerlendirme imkânı sunmaktadır (Van Eck & Waltman, 2010).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Web of Science (WoS) akademik veri tabanlarından elde edilmiştir. Bu veri tabanında kapsamlı bir alanyazın taraması yapılarak rekreasyon terapisi kavramı üzerine yapılmış olan çalışmaların tespit edilmesi hedeflenmiştir. Veri toplama sürecinde, rekreasyon terapisi ve terapötik rekreasyon (recreational therapy or therapeutic) anahtar kelimesi kullanılarak ilgili makaleler taranmıştır. Elde edilen alanyazın listesi, tekrar eden veya konu

dışı olan çalışmaların elenmesiyle sadeleştirilmiş ve bibliyometrik analize uygun hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

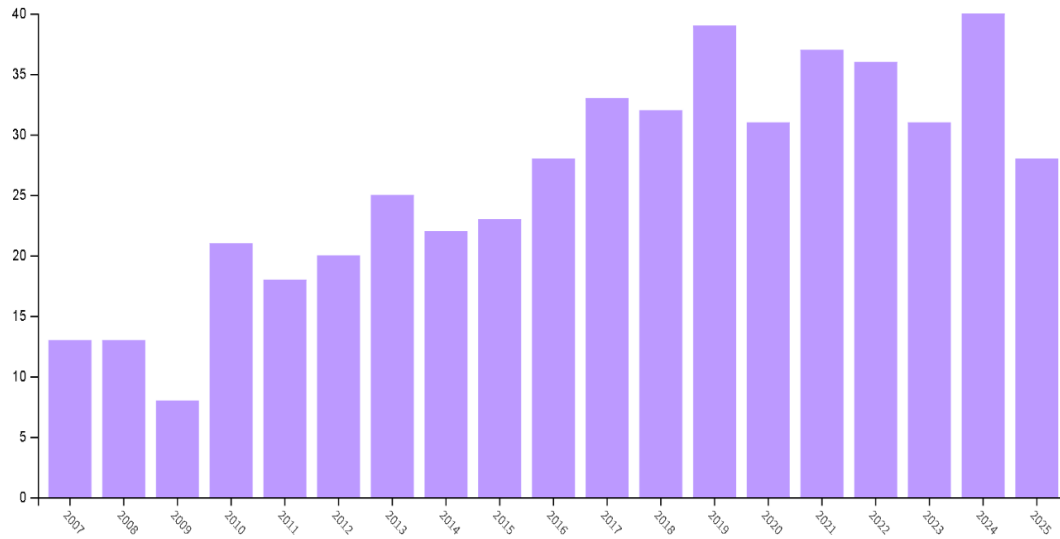
Veri analizinde Web of Science (WoS) Core Collection kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamı, 2007-2025 yılları arasında yayımlanan, makale türündeki ve İngilizce dilinde yazılmış yayınlarla sınırlandırılmıştır. Bu tercih, bibliyometrik analizlerde uluslararası karşılaştırılabilirlik ve atıf ölçütlerinde tutarlılık sağlamak amacıyla yapılmıştır. İngilizce, WoS veri tabanında baskın ve hâkim bilim dili olduğundan, analiz kapsamının bu dil ile sınırlandırılması hem veri bütünlüğünü korumakta hem de literatürün küresel görünümünü temsil etme gücünü artırmaktadır (Zupic & Čater, 2015; Donthu vd., 2021). Veri çekimi Eylül 2025'te yapılmıştır. Bu araştırmada incelenen zaman aralığının 2007-2025 olarak belirlenmesinin sebebi, 2007 yılı, rekreatyon terapisi alanındaki yayınların Web of Science Core Collection veri tabanında düzenli biçimde indekslenmeye başladığı ve alanın kavramsal çeşitliliğinin belirginleştiği dönem olması nedeniyle başlangıç noktası olarak seçilmiştir. Çalışmanın üst sınırı olan Eylül 2025 ise, veri çekim tarihini temsil eden doğal sınır olarak kabul edilmiştir. Böylelikle, analiz kapsamı hem alanın olgunlaşma evresini hem de en güncel eğilimleri kapsayacak biçimde tanımlanmıştır. Veri toplama sürecinde “rekreatyon terapisi ve terapötik rekreatyon (recreational therapy or therapeutic recreation)” kelimesi kullanılarak ilgili makaleler taranmıştır. Başlangıç taramada 724 kayıt saptanmıştır. Yıl, belge ve dil filtreleri uygulandıktan sonra 498 yayın nihai örnekleme dâhil edilmiştir. Dahil etme ölçütleri, belirtilen yıllar içinde WoS'ta dizinlenmiş olmak, makale türünde ve İngilizce dilinde yayımlanmak ve konusal olarak rekreatyon terapisiyle ilişkili olmaktır. Filtreler arama aşamasında uygulandığından ayrıca yinelenen kayıt elemesi gerekmemiştir.

WoS veri tabanında yapılan sistematik arama sonucunda elde edilen kayıtlar, bibliyometrik analiz yöntemine uygun olarak veri setine dahil edilmiştir. Yayınların seçiminde belirli bir atıf sayısı, yayın dili veya ülke sınırlaması yapılmamış; yalnızca tarama kriterlerine ve yıllık dağılıma uygunluk temel alınmıştır. Bu sayede, alandaki tüm eğilimleri yansıtan kapsayıcı bir veri seti oluşturulmuştur.

Araştırmada verilerin çözümlemesinde bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. WoS platformundan dışa aktarılan veriler, “plain text” formatında kaydedilerek VOSviewer (v1.6.X) yazılımına yüklenmiş ve tüm analiz süreci bu yazılım aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. VOSviewer analizlerinde birim türü (unit of analysis) olarak “author keywords”, “sources”, “documents”, “authors”, “organizations” ve “countries” seçilmiştir. Sayım yöntemi (counting method) olarak full counting tercih edilmiştir; bu yaklaşım, her iş birliğine eşit ağırlık verilmesini sağlamaktadır. Ağ haritalarının oluşturulmasında normalizasyon yöntemi olarak association strength kullanılmıştır. Anahtar kelime eş-oluşum, yazar ve kurum ağlarında minimum eşik değeri en az iki ortak bağlantı (co-occurrence ≥ 2); kaynak (dergi) eş-atfı ve doküman bibliyografik eşleşme analizlerinde ise en az beş atıf (co-citation ≥ 5) olarak belirlenmiştir. Bu parametreler, ağı aşırı seyrek veya aşırı yoğun hale gelmesini önleyerek temsili kümelenme yapısını korumaktadır (Van Eck & Waltman, 2010). Analiz kapsamında; anahtar kelime eş-oluşum (author keywords), ülkeler arası ortak yazarlık (countries), kurumlar arası ortak yazarlık (organizations), kaynak (dergi) eş-atfı (sources co-

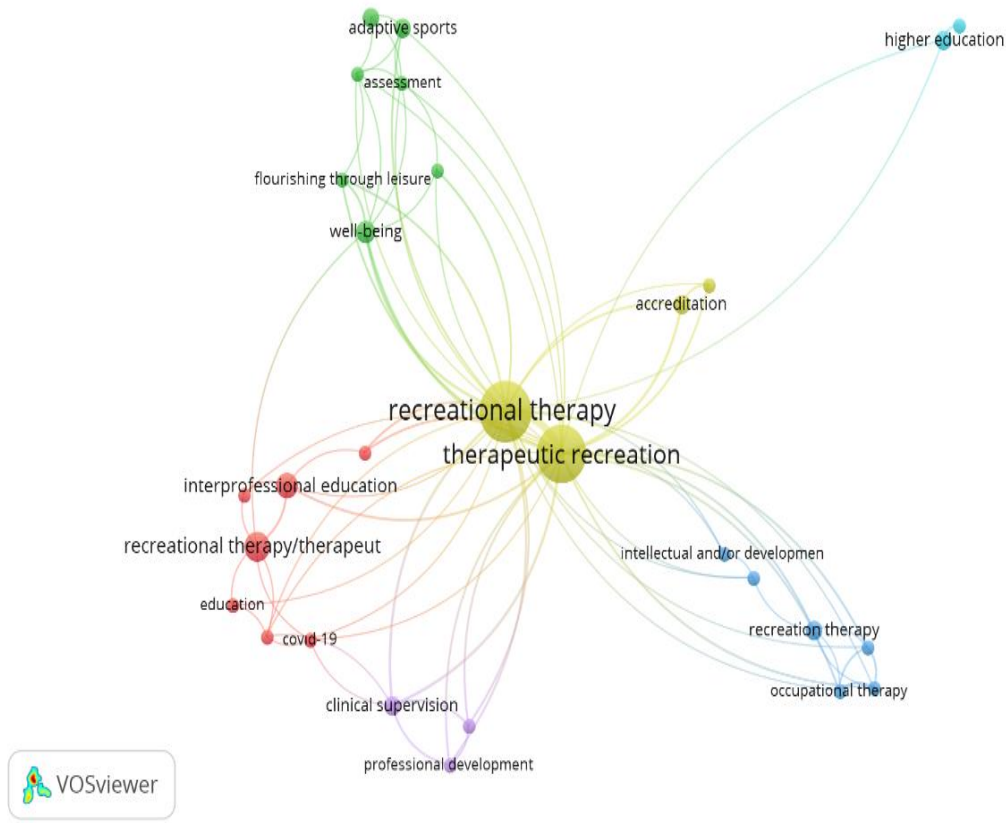
citation), yazar ortak yazarlık (authors), doküman bibliyografik eşleşme (documents) olmak üzere altı temel analiz boyutu değerlendirilmiştir (Van Eck & Waltman, 2010; Donthu vd., 2021). İndeksler SCI-E, SSCI, ESCI, BKCI-SSH ve BKCI-S ile sınırlanmış ve yayın dili İngilizce olarak seçilerek, nihai olarak 498 makale bibliyometrik analiz için uygun bulunmuştur.

BULGULAR

Şekil 1. Yıllara göre yayın grafiği

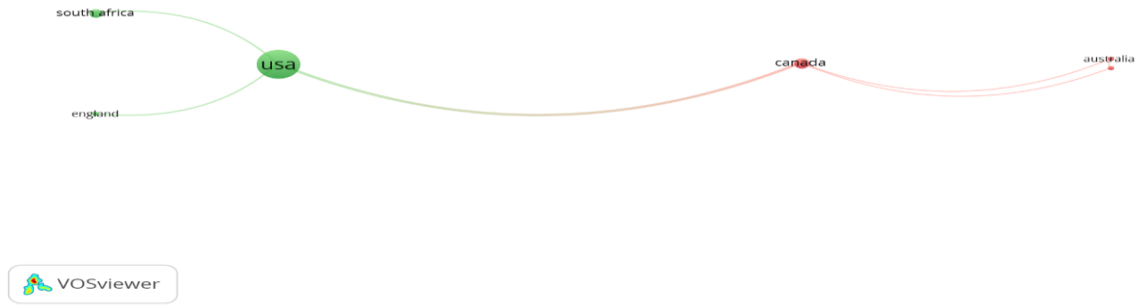
Yukarıda yer alan şekil 1’de 2007-2025 yılları arasında rekreasyon terapisi üzerine gerçekleştirilen çalışmaların yıllara göre dağılımı verilmiştir. Elde edilen verilere göre, rekreasyon terapisi literatüründe 2007-2025 (eylül) döneminde genel bir artış eğilimi olduğunu göstermektedir. 2010’da n=21 olan yıllık yayın sayısı, 2013’te n=25’e yükselmiş; 2016’dan itibaren belirgin bir ivmelenme ile 2017-2019 aralığında n=33-39 bandına oturmuştur. 2020’de n=31 ile görece bir gerileme gözlenirken, 2021-2022’de n=37-36 düzeylerine yeniden çıkmış; 2024 yılında n=40 ile tepe değerine ulaşmıştır. 2025 yılı değeri (n≈28) yılın henüz tamamlanmamış olması nedeniyle kısmi kabul edilmelidir. 2010-2024 aralığında yıllık üretimdeki bileşik artış oranı yaklaşık %4,7/yıldır; bu görünüm alanın son on yılda sürdürülebilir bir büyüme sergilediğini düşündürmektedir.

Şekil 2. Terapötik rekreasyon literatüründe anahtar kelime eş-oluşum bağları

Anahtar Kelime Analizi

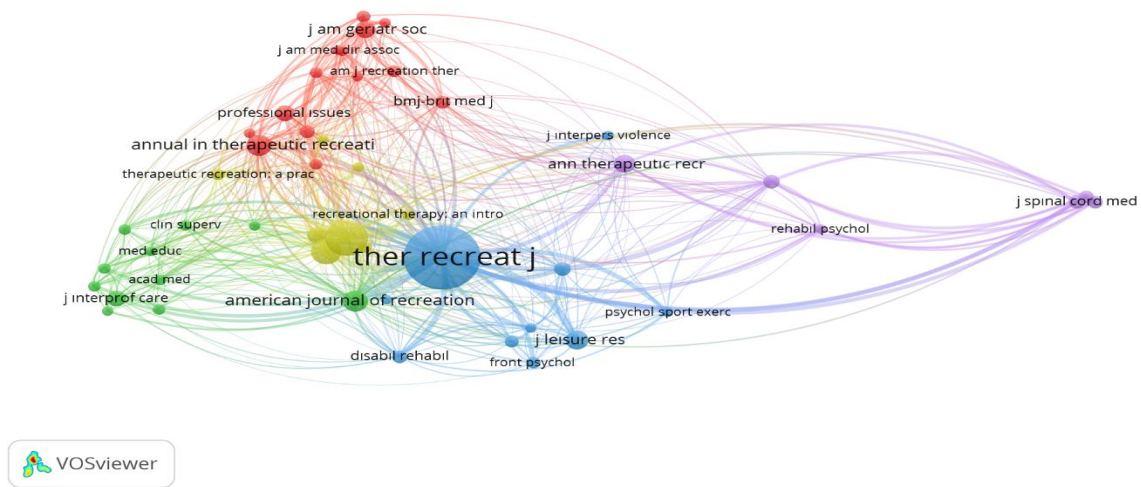
Anahtar kelime eş-oluşum analizine göre, ağda 29 öge, 6 küme ve 83 bağlantı saptanmış; toplam bağlantı gücü TLS=140'tır. Görselleştirmede terapötik rekreasyon ve rekreasyon terapisi (therapeutic recreation ve recreational therapy) merkezî düğümler olarak öne çıkarken, iyi oluş (well-being), değerlendirme (assessment) ve uyarlanabilir sporlar (adaptive sports) etiketlerinin bu çekirdek kavramlarla güçlü eş-oluşum örüntüleri sergilediği görülmektedir. Bu yapı, literatürün bir yandan çekirdek alan tanımları etrafında yoğunlaşırken, diğer yandan iyilik hâli, değerlendirme ve uyarlanmış spor eksenlerinde uygulamaya dönük alt temalarla genişlediğine işaret etmektedir. Anahtar kelime eş-oluşum analizine ilişkin görsel Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 3. Ülkeler arası ortak yazarlık bağları

Ülkeler Arası Ortak Yazarlık Analizi

Ülkeler arası ortak yazarlık analizine göre, 6 ülke, 2 küme ve 6 bağlantı içermekte; toplam bağlantı gücü ($\sum TLS$)=7.50'dir. Görsel yapı düşük yoğunluklu ve sınırlı bütünleşmeye işaret etmektedir. ABD (USA) en büyük düğüm olarak merkezî konumda yer almakta; İngiltere ve Güney Afrika ile kurduğu bağlantılar aynı modül içinde toplanmaktadır. Kanada ve Avustralya hattı ise ikinci kümeyi karakterize eden ikili iş birliği örüntüsünü göstermektedir. ABD ile Kanada arasındaki köprü bağı, iki küme arasında zayıf, orta düzeyde bir bağlantı olduğunu düşündürmektedir. Genel olarak ağın seyrekliği ve kenar kalınlıklarının düşük olması, terapötik rekreasyon literatüründe uluslararası ortak yazarlığın az sayıda ülke etrafında ve çoğunlukla ikili ilişkilerle sınırlı kaldığını; çok uluslu geniş kortak ilişkilerin ise henüz yaygınlaşmadığını göstermektedir. Bu bulgu, alanın küresel ölçekte çeşitlenmesi ve kıta ötesi iş birliği ağlarının güçlendirilmesine yönelik politika ve teşviklerin önemine işaret etmektedir. Analiz sonuçlarını içeren görsel Şekil 3'te sunulmuştur.

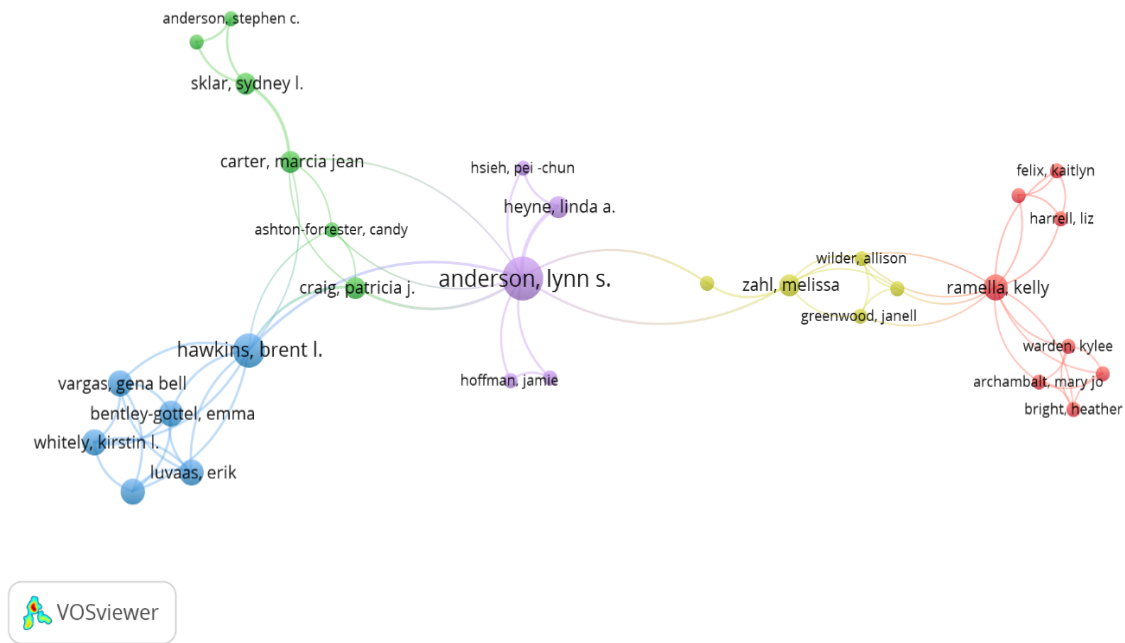

Şekil 4. Terapötik rekreasyon literatüründe kaynak (dergi) eş atıf bağları

Kaynak (Dergi) Eş Atıf Analizi

Kaynak (dergi) eş atıf analizine göre, ağda 49 kaynak, 5 küme ve 521 bağlantı bulunmakta; toplam bağlantı gücü (ΣTLS)=5.554'tür. Ağın merkezinde Therapeutic Recreation Journal yer almakta ve alan içi atıf dolaşımını yöneten çekirdek kaynak işlevi görmektedir. Kümelenme yapısı beş tematik modüle ayrılmaktadır. Bunlar; Alan-içi çekirdek: Therapeutic Recreation Journal ve American Journal of Recreation Therapy dergileri birbirleriyle yüksek eş atıf yoğunluğu sergileyerek literatürün kavramsal çekirdeğini oluşturur. Klinik tıpta ise J Am Geriatr Soc, J Am Med Dir Assoc ve BMJ ile kurulan güçlü bağlar, terapötik rekreasyonun klinik bakım ve yaşlı sağlığı ekseninde yoğun şekilde konumlandığını gösterir. Tıp eğitimi ve meslekler arası eğitimde, Medical Education, Academic Medicine, Journal of Interprofessional Care ve Clinical Supervision çevresindeki eş atıflar, alanda yetkinlik, müfredat ve meslekler arası öğrenme temalarının belirginliğine işaret eder. Rehabilitasyon psikolojisinde, Rehabilitation Psychology ve Journal of Spinal Cord Medicine odaklı küme, nörolojik rehabilitasyonla güçlü bir bilgi alışverişini göstermektedir. Boş zaman ve spor psikolojisinde, Journal of Leisure Research, Psychology of Sport and Exercise, Frontiers in Psychology ve Disability and Rehabilitation ile oluşan modül, davranış bilimleri ve boş zaman çalışmalarıyla disiplinler arası köprüleri vurgular.

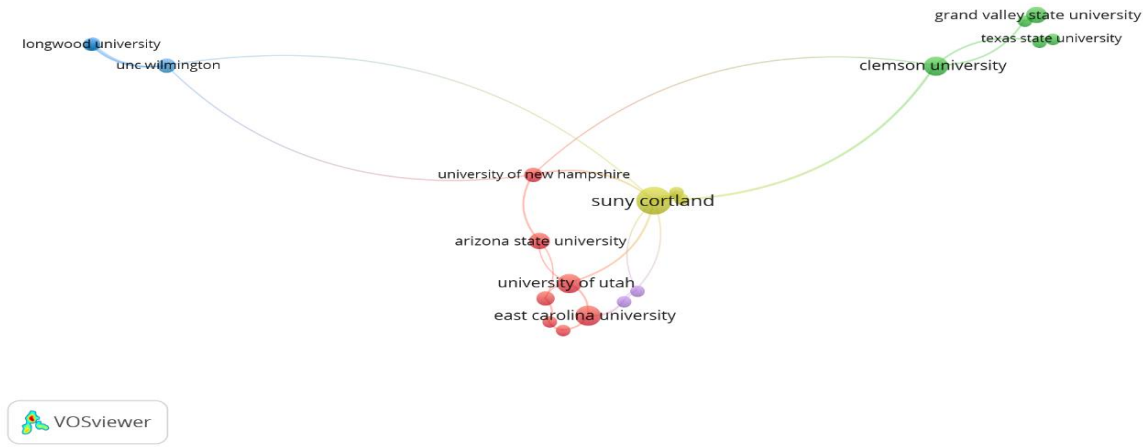
Genel olarak, ağ yapısı terapötik rekreasyon literatürünün alan içi çekirdek dergiler etrafında merkezlendiğini; aynı zamanda klinik tıp, tıp eğitimi, rehabilitasyon psikolojisi ve boş zaman/spor alanlarıyla güçlü ve çok kollu eş atıf ilişkileri kurduğunu göstermektedir. Bu sonuç, alanın hem sağlık hizmetleriyle entegrasyonunu hem de sosyal davranışsal boyuttaki konumunu teyit etmektedir. Analiz sonuçlarını içeren görsel Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 5. Yazar ortak yazarlık bağları

Yazar Ortak Yazarlık Analizi

Yazar düzeyinde ortak yazarlık ağına göre, ağda 30 yazar, 5 küme ve 64 bağlantı bulunmakta olup; toplam bağlantı gücü (ΣTLS)=28.00'dir. Ağ yapısı, birkaç çekirdek grup etrafında örgütlenmiş bir iş birliği örüntüsüne işaret etmektedir. Lynn S. Anderson merkezî bir düğüm olarak, Linda A. Heyne, Pei-Chun Hsieh ve Jamie Hoffman ile oluşturduğu alt modül üzerinden diğer kümelere köprü rolü üstlenmektedir. Brent L. Hawkins çevresinde toplanan (örn. Gena Bell Vargas, Emma Bentley-Gottel, Kirstin L. Whitely, Erik Luvaas) ağ, yoğun iç küme bağları ile dikkat çeker. Patricia J. Craig ve Marcia Jean Carter hattı (örn. Sydney L. Sklar, Stephen C. Anderson, Candy Ashton-Forrester) ikinci güçlü kümeyi temsil eder. Melissa Zahl (örn. Janell Greenwood, Allison Wilder) ve Kelly Ramella (örn. Liz Harrell, Kylee Warden, Mary Jo Archambault, Heather Bright) etrafındaki modüller ise periferik fakat tutarlı alt gruplar olarak görünmektedir. Genel olarak, beş kümeye ayrılan ağ ılımlı yoğunlukta olup, merkezdeki birkaç yazarın kümeler arası bağlantısalılığı sürüklediği bir yapı sergilemektedir. Ağın genel yoğunluğu 0.21, ortalama derece merkezîyeti 3.2, toplam bağlantı gücü (ΣTLS) ise 28.00 olarak hesaplanmıştır. Bu nicel göstergeler, yazar iş birliği ağının birkaç merkezî düğüm etrafında örgütlendiğini ve genel yapının ılımlı bir merkezileşme sergilediğini desteklemektedir. Analiz sonuçlarını içeren görsel Şekil 5'te sunulmuştur.

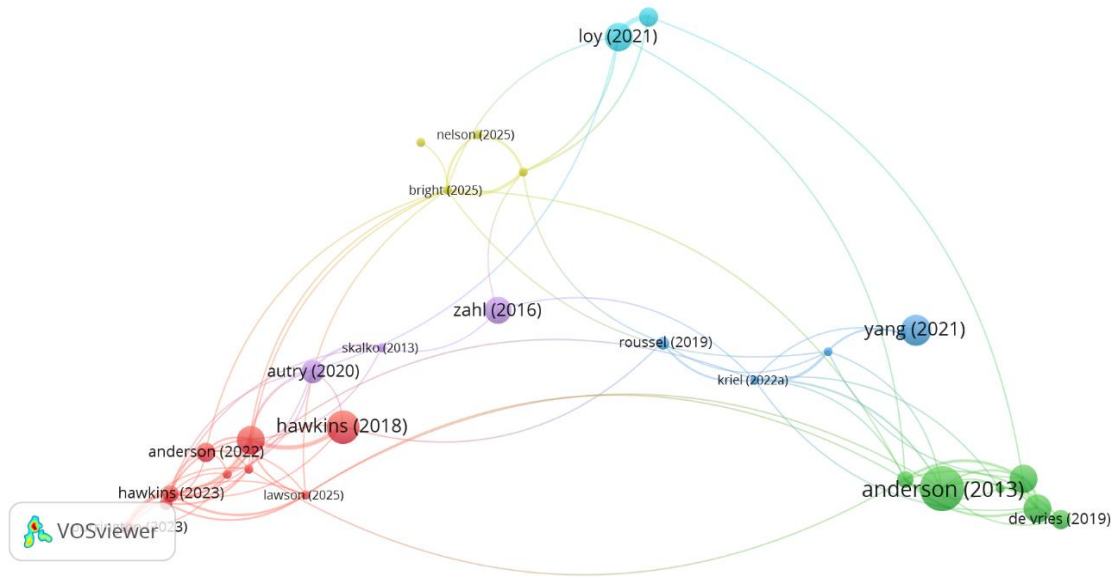

Şekil 6. Kurum ortak yazarlık bağları

Kurum Ortak Yazarlık Analizi

Kurum ortak yazarlık ağı analizine göre, ağda 22 kurum, 5 küme ve 34 bağlantı bulunmakta; toplam bağlantı gücü (ΣTLS)=27.00'dır. Ağın merkezi SUNY Cortland olup iki ana modülü birbirine bağlayan köprü işlevi görmektedir. Sağ tarafta Clemson University odaklı küme, Texas State University ve Grand Valley State University ile güçlü iç küme bağları sergilerken; alt kolda East Carolina University, University of Utah ve Arizona State University hattı ABD içi ikili, üçlü işbirliklerinin baskın olduğu ikinci modülü oluşturmaktadır. University of New Hampshire düğümü SUNY Cortland üzerinden bu modüllere uzanan bağlantılarla aracı rolündedir. UNC Wilmington ve Longwood University ikilisi ise ağın periferik bileşenlerini temsil etmektedir. Genel olarak, kurumlar arası iş

birliğin yerel kümelenmeler etrafında yoğunlaştığı ve geniş ölçekli konsorsiyumların sınırlı kaldığı görülmektedir. Analiz sonuçlarını içeren görsel Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 7. Doküman düzeyinde bibliyografik eşleşme bağları

Doküman Düzeyinde Bibliyografik Eşleşme Analizi

Doküman düzeyinde bibliyografik eşleşme ağına göre, ağda 29 makale, 6 küme ve 86 bağlantı bulunmakta; toplam bağlantı gücü ($\sum TLS$)=171’dir. Kümelenme yapısı, literatürde birkaç tematik damarın birlikte ilerlediğini göstermektedir. Bunlar; Kavramsal temel çerçevede, Anderson (2011) çevresinde toplanan grup alanının kurucu özetleyici çalışmalarını temsil eder. Klinik uygulama ve program tasarımında, Hawkins (2018) eksenli kırmızı modül, Anderson (2023) ve Lawson (2025) ile birlikte uygulamaya dönük müdahale ve değerlendirme çalışmalarını birleştirir. Ölçme değerlendirme ve araştırma yöntemlerinde, Joy (2021) odaklı mavi yeşil alt grup, farklı kümelerle güçlü eşleşmeler kurarak metodolojik köprü işlevi görür. Eğitim akreditasyon ve mesleki yetkinlikte, Zahl (2016), Skalko (2013) ve Autry (2020) ile temsil edilen mor modül, eğitim standartları ve meslekleşme başlıklarını bir araya getirir. Davranış ve rehabilitasyon psikolojisinde ise Yang (2023), Verbrugghe (2023) ve Kriel (2022) etrafındaki mavi modül, psikolojik çıktılar ve rehabilitasyonla ilişkili çalışmaları kümeler. Yeni çalışma odağında, Bright (2025) ve Nelson (2025) düğümleri, Joy (2021) üzerinden birden çok kümeye bağlanarak 2021 ve 2025 döneminde artan tematik yakınlaşmaya işaret eder.

Genel olarak ağ, temel/kavramsal yayınlar ile uygulama-eğitim-psikoloji eksenlerinde yoğunlaşan altı modülün karşılıklı olarak ortak referanslar üzerinden bağlandığını; Joy (2021) ve Anderson (2011) gibi düğümlerin kümeler arası bağlantısallığı sürüklediğini göstermektedir. Analiz sonuçlarını içeren görsel Şekil 7’de sunulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, rekreasyon terapisi literatürünün 2007-2025 (Eylül) dönemindeki görünümünü Web of Science temelli bibliyometrik bir yaklaşım ile çok katmanlı biçimde haritalamıştır. Bu doğrultuda, rekreasyon terapisi ve terapötik rekreasyon (recreational therapy or therapeutic) terimleriyle elde edilen 498 makale analiz edilmiştir. Böylece çalışma, rekreasyon terapisi alanının yakın dönemdeki yayın eğilimleri, tematik kümeleri, çekirdek dergileri, yayınları ve iş birliği ağlarını bütüncül bir çerçevede sunarak, gelecekteki araştırmalara veri temelli bir yol haritası sağlamayı amaçlanmıştır. Bu analiz rekreasyon terapisinin akademik alanyazında önemli bir yer edindiğini ve çalışmaların giderek arttığını göstermektedir.

Yıllara göre üretim grafiği, 2010 sonrasında süregelen bir artış ve 2024'te tepe değer ile sonuçlanan belirgin bir ivmeyi işaret etmektedir; 2025 yılına ait verilerin kısmi olması nedeniyle, temkinli yorum gerektirmektedir. Bu durum, bibliyometrik açıdan alanın olgunlaşma evresine girdiğini düşündürmektedir. Benzer biçimde, Zupic ve Čater (2015) ile Donthu ve arkadaşları (2021) tarafından belirtildiği üzere, akademik alanlar üretim yoğunluğu arttıkça tematik uzmanlaşma ve çekirdek dergi merkezileşmesi eğilimi gösterir. Anahtar kelime eş-oluşumunda rekreasyonel terapi ve terapötik rekreasyon (therapeutic recreation or recreational therapy) çekirdeği çevresinde iyi oluş (well-being), değerlendirme (assessment) ve uyarlanabilir sporlar (adaptive sports) temalarının belirginleşmesi, alanın uygulamaya dönük eksenlerde olgunlaştığını göstermektedir. Çekirdeğe bağlanan iyi oluş (well-being) ve değerlendirme (assessment) etiketleri, kanıta dayalı uygulama kültürünün güçlendiğini gösterir. Uyarlanabilir sporlar (adaptive sports) odağının çekirdekle kurduğu güçlü bağlar, program tasarımlarının katılımcı işlevselliği ve toplumsal katılım çıktılarıyla daha yakından ilişkilendirildiğini düşündürmektedir. Bu bulgu, Van Nunen ve arkadaşları (2018)'in belirttiği şekilde, uygulama tabanlı alanlarda anahtar kavramların zamanla klinik ve davranışsal çıktılarla bütünleşme eğilimini desteklemektedir. Böylece kurucu çerçeveler ile müdahale ve değerlendirme çalışmaları arasında köprü yayınlar belirginleşmekte; bu durum hem müfredat, akreditasyon tartışmalarının uygulamaya yansıdığını hem de uygulama araştırmalarının ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle daha sıkı bağlandığını göstermektedir. Bu tür birleşmelerin ağ temelli okumalarda ortaya konması, bibliyometrinin kavramsal ve entelektüel yapıyı bir arada görünür kılma gücünü teyit etmektedir (Van Eck & Waltman, 2010; Zupic & Čater, 2015; Donthu vd., 2021).

Kaynak (dergi) eş-atfında Therapeutic Recreation Journal merkezî konumu, alan içi bilgi dolaşımının çekirdek bir yayın ekosistemi etrafında organize olduğunu; buna karşılık klinik tıp, tıp/meslekler arası eğitim, rehabilitasyon psikolojisi ve boş zaman, spor literatürleriyle çok kollu bağlar kurulduğunu ortaya koymaktadır. Yazar ve kurum ağları, merkezî birkaç grup etrafında ılımlı bir yoğunluk; yöntem aktarımı ve araştırma mentörlüğü açısından bir olgunlaşma göstergesi olmakla birlikte, çevresel düğümlerin ağ içi görünürlüğünün sınırlı kalmasına da yol açabilir. Ülke düzeyinde ise sınırlı ve çoğunlukla ikili iş birliği örüntüleri sergilemektedir. Bundan dolayı, literatürün hâlen belirli merkezlerde yoğunlaştığını ve kıta ötesi konsorsiyum yapılarının gelişme aşamasında olduğunu göstermektedir. Van Eck ve Waltman (2010) bilgi akışının küresel ölçekte yaygınlaşabilmesi için merkezileşme derecesinin azaltılması ve köprü ülkelerin güçlendirilmesi önemlidir. Bu sebeple, rekreasyon

terapisi alanında çok uluslu projeler, ortak araştırma okulları, veri paylaşım platformları ve fon destekli konsorsiyumlar aracılığıyla disiplinler arası genişleme sağlanabilir. Doküman düzeyindeki bibliyografik, kavramsal/temel, uygulama, eğitim/akreditasyon ve psikolojik/rehabilitasyon eksenlerinin birlikte ilerleyen çok odaklı bir yapıya işaret ettiğini göstermektedir. Bu çok katmanlı görünüm, disiplinin yalnızca sağlık temelli değil, aynı zamanda sosyal bilimler, eğitim ve davranış bilimleri ile etkileşim içinde geliştiğini göstermektedir.

Bu bibliyometrik inceleme, rekreasyon terapisi literatürünün yakın dönem evrimini kavramsal (eş-oluşum), entelektüel (eş-atıf) ve yapısal (bibliyografik eşleşme; ortak yazarlık) katmanlarda birlikte görünür kılmıştır. Bulgular, alanın iyi oluş, değerlendirme ve uyarlanmış uygulamalar eksenlerinde uygulamaya dönük biçimde olgunlaştığını; *Therapeutic Recreation Journal* çevresinde merkezileşen çekirdek bilgi tabanının ise klinik tıp, tıp/meslekler arası eğitim, rehabilitasyon psikolojisi ve boş zaman ve spor literatürleriyle güçlü köprüler kurduğunu göstermektedir. Yazar/kurum ağlarında merkezî grupların belirginliği ve ülke düzeyinde sınırlı uluslararası bütünleşme, alanda konsorsiyum temelli işbirliklerinin geliştirilmesine yönelik fırsat alanlarına işaret etmektedir.

Yöntemsel olarak, eş-atıf ve bibliyografik eşleşme analizlerinin birlikte kullanımı, alanın hem köklü hem de güncel bilgi damarlarını aynı analitik düzlemde inceleme olanağı sunmuştur. Bu yaklaşım, araştırmacılara alanın bilgi mimarisini anlamada sistematik bir bakış kazandırmaktadır. Sınırlılıklar (tek veri tabanı, dil/tür filtreleri, eşik etkileri ve 2025'in kısmi yapısı) göz önünde bulundurulduğunda, bu haritanın çoklu veri kaynağı ve zaman katmanlı analizlerle genişletilmesi önerilir. Gelecekte, Scopus, OpenAlex ve Crossref gibi farklı veri tabanlarının dahil edilmesiyle daha kapsayıcı ağ analizleri gerçekleştirilebilir. Genel olarak bulgular, rekreasyon terapisi alanının kanıta dayalı uygulama, ölçme ve değerlendirme, eğitim ve akreditasyon eksenlerinde çoğul ve birbirine bağlı bir bilgi mimarisine evrildiğini; uluslararası iş birliğinin derinleştirilmesinin bir sonraki stratejik eşik olduğunu ortaya koymaktadır. Bundan dolayı rekreasyon terapisi, iyi oluş ve katılım temelli bir sağlık yaklaşımı olarak gelecekte hem akademik hem de toplumsal düzeyde daha geniş bir etki potansiyeline sahiptir.

Öneriler

Elde edilen bulgular ışığında, rekreasyon terapisi alanının akademik ve uygulama boyutlarında gelişimini desteklemek üzere bazı öneriler geliştirilmiştir. Rekreasyon terapisi uygulamaları, özellikle sağlık kurumları, rehabilitasyon merkezleri ve yerel yönetimler tarafından desteklenmelidir. Uyarlanmış spor ve iyi oluş temaları, ulusal sağlık ve sosyal politika programlarına entegre edilmelidir. Ayrıca meslek örgütleri, standart terminoloji ve anahtar kelime yönergeleri geliştirerek alanın görünürlüğünü artırabilir. Farklı yaş grupları, kültürel bağlamlar ve veri tabanları (Scopus, OpenAlex, Crossref) kullanılarak daha kapsayıcı karşılaştırmalar yapılmalıdır. Kùltürler arası ve çok merkezli iş birliği ağlarının zamansal evrimi, yeni araştırma odakları olarak ele alınabilir. Bibliyometrik çalışmalarda CiteSpace, Bibliometrix ve VOSviewer gibi yazılımların birlikte kullanımı teşvik edilmelidir. Ayrıca anahtar kelime ve kavramsal ağ analizlerinin nitel içerik çözümlemeleriyle bütünleştirilmesi, yorum derinliğini artıracaktır. Bu araştırmanın tek veri tabanı (WoS) ve dil kısıtı sınırlılıkları,

gelecekte çoklu veri kaynaklarının dahil edilmesi ve farklı dildeki yayınların analize katılmasıyla aşılabilir. Böylece alanın küresel görünümü daha dengeli biçimde temsil edilecektir.

KAYNAKLAR

- Ahsan, M., & Abualait, T. (2025). Investigation of the relationship between mental health and physical activity among university students. *Frontiers in Psychology*, 15, 154600, 1-6. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1546002>
- Anderson, A. R., Lastrapes, M. M., & Ostermiller, L. (2023). Exploring the attitudes and experiences of those living near a multipurpose recreation trail in the Southern United States. *Journal Of Outdoor Recreation And Tourism*, 43, 100676, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2023.100676>
- Anderson, L. E., & Loomis, D. K. (2011). Scuba diver specialization and behavior norms at coral reefs. *Coastal Management*, 39(5), 478-491. <https://doi.org/10.1080/08920753.2011.598813>
- Autry, C. E., Anderson, S. C., & Sklar, S. L. (2020). The 2019 therapeutic recreation education survey: A 50-year comparison. *Therapeutic Recreation Journal*, 54(4), 339-365. <https://doi.org/10.18666/TRJ-2020-V54-I4-10420>
- Bright, H., Archambault, M. J., Ramella, K., Warden, K., & Montgomery, S. (2025). Interprofessional education and collaborative practice task force: Recommendations from an exploratory study. *Therapeutic Recreation Journal*, 59(1). <https://doi.org/10.18666/TRJ-2025-V59-I1-12682>
- Çakırlar, A., & Yaman, Ç. (2022). Pozitif psikoloji bağlamında terapötik rekreasyon ve iyi oluş ilişkisi: Bir literatür taraması. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 11(4), 47-58. <https://doi.org/10.22282/ojrs.2022.108>
- Danielsen, K. K., Cabral, D., & Sveaas, S. H. (2023). “Students moving together”, tailored exercise for students facing mental health challenges-a pilot feasibility study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(17), 6639. <https://doi.org/10.3390/ijerph20176639>
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>
- Dupont, C. (2024). The role of recreational sports in promoting mental health among adolescents. *International Journal of Arts Recreation and Sports*, 3(5), 1. <https://doi.org/10.47941/ijars.2072>
- Eather, N., Wade, L., Pankowiak, A., & Eime, R. (2023). The impact of sports participation on mental health and social outcomes in adults: a systematic review and the ‘mental health through sport’ conceptual model. *Systematic reviews*, 12(1), 102. <https://doi.org/10.1186/s13643-023-02264-8>
- Fox, K. R. (1999). The influence of physical activity on mental well-being. *Public Health Nutrition*, 2(3a), 411-418. <https://doi.org/10.1017/s1368980099000567>
- Fu, Q., Li, L., Li, Q., & Wang, J. (2025). The effects of physical activity on the mental health of typically developing children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 25(1), 1514. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-22690-8>
- Garino, D., Celona, D., Bertossi, F., Tirone, G., Bertossi, C., Pizzolato, A., Botter, V., Pellettier, G. D. P., Sandri, F., & Pascolo- Fabrice, E. (2015). A sporting rehabilitation program designed with users with severe mental problems. *European Psychiatry*, 30, 869. [https://doi.org/10.1016/s0924-9338\(15\)30678-7](https://doi.org/10.1016/s0924-9338(15)30678-7)
- Hawkins, B. (2018). Critical research on black sporting experiences in the United States: Athletic activism and the appeal for social justice. In Pringle, R., Larsson, H., & Gerdin, G (Eds.), *Critical research in sport, health and education* (pp. 64-67). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203702598>
- Hu, S., Li, X., & Yang, L. (2023). Effects of physical activity in child and adolescent depression and anxiety: Role of inflammatory cytokines and stress-related peptide hormones. *Frontiers in Neuroscience*, 17, 1234409. <https://doi.org/10.3389/fnins.2023.1234409>
- Jagannathan, A., Joseph, M., Achukatla, S., Meera, J., Roy, A., Jothibalan, A., & Jayarajan, D. (2022). Recreation for psychosocial rehabilitation of clients with mental health disorders: A retrospective review.

- Journal of Psychosocial Rehabilitation and Mental Health*, 9(3), 329-333. <https://doi.org/10.1007/s40737-021-00247-3>
- Joy, A., & Gopinath, A. (2021). The application of reefs in shoreline protection. In Prasad M. N. V (Eds.), *Handbook of ecological and ecosystem engineering*, 295-315. <https://doi.org/10.1002/9781119678595.ch16>
- Konstantinou, G. N., Kloiber, S., & Blumberger, D. M. (2025). The Mental Game of Tennis: A Scoping Review and the introduction of the resilience racket model. *Sports*, 13(5), 130, 1-13. <https://doi.org/10.3390/sports13050130>
- Kriel, C., Weilbach, J. T., & Caldwell, L. L. (2022). Leisure education and recreation participation: A niche for recreational therapy in South Africa. *World Leisure Journal*, 64(4), 399-415. <https://doi.org/10.1080/16078055.2022.2058995>
- Küçük, M. A. (2018). İslâm öncesinden sonrasına türk geleneğinde bir yaşam stili: “Okçuluk.” *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(1), 178-191. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/525901>
- Laurier, C., Pascuzzo, K., Jubinville, V., & Lemieux, A. (2024). Physical activity and its benefits on adolescents’ mental health through self-esteem. *Frontiers in Child and Adolescent Psychiatry*, 3, 1503920. <https://doi.org/10.3389/frcha.2024.1503920>
- Lawson, J. M., & Costello, C. (2025). Bilateral marine reserve agreements. *Theoretical Ecology*, 18(1), 1-12. <https://doi.org/10.1007/s12080-025-00606>
- Martín-Rodríguez, A., Gostian-Ropotin, L. A., Beltrán-Velasco, A. I., Belando-Pedreño, N., Simón, J. A., López-Mora, C., Navarro-Jiménez, E., Tornero-Aguilera, J. F., & Clemente-Suárez, V. J. (2024). Sporting mind: The interplay of physical activity and psychological health. *Sports*, 12(1), 37, 1-41. <https://doi.org/10.3390/sports12010037>
- Nelson, M. L., Shi, J., Lindsay, M. P., Salbach, N. M., Yao, J. K., Timpson, D., ... & Mountain A. (2025). Canadian stroke best practice recommendations: Rehabilitation, recovery and community participation following stroke. Part one: Stroke rehabilitation planning for optimal care delivery, update 2025. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 105 (1), 1097, 59-75. <https://doi.org/10.1097/PHM.0000000000002802>
- Samsudin, N., Bailey, R. P., Ries, F., Hashim, S. N. A. B., & Fernandez, J. A. (2024). Assessing the impact of physical activity on reducing depressive symptoms: a rapid review. *BMC Sports Science, Medicine And Rehabilitation*, 16(1), 107, 1-15. <https://doi.org/10.1186/s13102-024-00895-5>
- Skalko, T. K. (2013). The committee on accreditation of recreational therapy education (CARTE). *Therapeutic Recreation Journal*, 47(4), 244-258.
- Stubbs, B., Ma, R., Schuch, F., Mugisha, J., Rosenbaum, S., Firth, J., & Vancampfort, D. (2024). Physical activity and mental health: A little less conversation, a lot more action. *Journal of Physical Activity and Health*, 21(10), 963-964. <https://doi.org/10.1123/jpah.2024-0404>
- Van Eck, N., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538. <https://doi.org/10.1007/s11192-009-0146-3>
- Van Nunen, K., Li, J., Reniers, G., & Ponnet, K. (2018). Bibliometric analysis of safety culture research. *Safety Science*, 108, 248-258. <https://doi.org/10.1016/j.ssci.2017.08.011>
- Verbrugghe, J., Agten, A., Stevens, S., Vandenabeele, F., Roussel, N., Verbunt, J., ... & Timmermans, A. (2023). High intensity training improves symptoms of central sensitization at six-month follow-up in persons with chronic nonspecific low back pain: Secondary analysis of a randomized controlled trial. *Brazilian Journal of Physical Therapy*, 27(2), 100496, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.bjpt.2023.100496>
- Williams, D. J., Strean, W. B., & Bengoechea, E. G. (2002). Understanding recreation and sport as a rehabilitative tool within juvenile justice programs. *Juvenile and Family Court Journal*, 53(2), 31. <https://doi.org/10.1111/j.1755-6988.2002.tb00060.x>
- Yang, D., Wang, H., Xue, Y., Bai, S., Zhou, Y., Duan, Y., ... & Qie, S. (2023). Effects of rehabilitation therapy at different intervention times on daily living activity and motor function in patients with traumatic spinal cord injury. *American Journal of Health Behavior*, 47(3), 471-478. <https://doi.org/10.5993/AJHB.47.3.4>

Zahl, M., Greenwood, J., Ramella, K., Sullivan, A. M., & Wilder, A. (2016). Interprofessional education and experiences within therapeutic recreation education. *Therapeutic Recreation Journal*, 50(4). <https://doi.org/10.18666/TRJ-2016-V50-I4-7687>

Zhang, G., Feng, W., Zhao, L., Zhao, X., & Li, T. (2024). The association between physical activity, self-efficacy, stress self-management and mental health among adolescents. *Scientific Reports*, 14(1). <https://doi.org/10.1038/s41598-024-56149-4>

Zupic, I., & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3). <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

Katkı Oranı Contribution Rate	Katkıda Bulunanlar Contributors
Fikir ve Kavramsal Kurgu <i>Idea or Notion</i>	Sacide TÜFEKÇİ, Şakir TÜFEKÇİ, Yalın AYGÜN
Araştırma Tasarımı <i>Research Design</i>	Sacide TÜFEKÇİ, Şakir TÜFEKÇİ, Yalın AYGÜN
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Sacide TÜFEKÇİ, Şakir TÜFEKÇİ, Yalın AYGÜN
Veri Toplama <i>Data Collecting</i>	Sacide TÜFEKÇİ, Şakir TÜFEKÇİ, Yalın AYGÜN
Verilerin Analizi <i>Data Analysis</i>	Sacide TÜFEKÇİ
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Sacide TÜFEKÇİ, Şakir TÜFEKÇİ, Yalın AYGÜN
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee	
Bu çalışma bir literatür incelemesi olduğundan, Etik Kurul gerekliliği bulunmamaktadır. <i>Since this study is a literature review, there is no Ethics Committee requirement.</i>	
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict	
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>	
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment	
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>	

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.